

Vlaams
Parlement

stuk **2121** (2012-2013) – Nr. 2
ingediend op 20 december 2013 (2013-2014)

Voorstel van resolutie

van de heren Chris Janssens, Joris Van Hauthem, Filip Dewinter
en Frank Creyelman, mevrouw Marijke Dillen
en de heer Christian Verougstraete

betreffende de schending van de mensenrechten
in Turkije door de Turkse regering

Voorstel van resolutie

van de heer Peter Reekmans

betreffende de aanpak
van het vreedzame volksprotest in Turkije

Hoorzitting

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking
uitgebracht door de heren Marc Hendrickx en Peter Reekmans

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Frank Creyelman.

Vaste leden:

de heren Paul Delva, Ward Kennes, mevrouw Sabine Poleyn, de heer Johan Verstreken;
de heer Frank Creyelman, mevrouw Marijke Dillen, de heer Christian Verougstraete;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
mevrouw Mia De Vits, de heer Jan Roegiers;
de heren Marc Hendrickx, Karim Van Overmeire;
de heer Peter Reekmans;
de heer Luckas Van Der Taelen.

Plaatsvervangers:

de heer Lode Ceyskens, mevrouw Cindy Franssen, de heren Peter Van Rompuy, Veli Yüksel;
de heren Johan Deckmyn, Stefaan Sintobin, Wim Wienen;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Bart Tommelein;
de heer Philippe De Coene, mevrouw Fatma Pehlivan;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck, Liesbeth Homans;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Toegevoegde leden:

de heer Christian Van Eyken.

Stukken in het dossier:

2121 (2012-2013) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

2135 (2012-2013) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

INHOUD

I.	Uiteenzetting van de heer Dirk Rochtus.....	4
1.	Inleidende uiteenzetting.....	4
2.	Vragen en opmerkingen van leden	6
3.	Antwoorden van de heer Dirk Rochtus	8
II.	Uiteenzettingen van de heer Mehmet Hakan Olcay, mevrouw Ria Oomen-Ruijten en de heer Philippe Leruth	10
1.	Uiteenzetting van de heer Mehmet Hakan Olcay	10
2.	Uiteenzetting van mevrouw Ria Oomen-Ruijten	12
3.	Uiteenzetting van de heer Philippe Leruth.....	14
4.	Vragen en opmerkingen van leden	16
5.	Antwoorden	19
5.1.	Antwoord van mevrouw Ria Oomen-Ruijten.....	19
5.2.	Antwoord van de heer Mehmet Hakan Olcay	20
6.	Aanvullende vragen en opmerkingen van leden en antwoord van de heer Mehmet Hakan Olcay.....	21
	Gebruikte afkortingen.	23

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking organiseerde op 3 december 2013 een hoorzitting over het voorstel van resolutie betreffende de schending van de mensenrechten in Turkije door de Turkse regering (*Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 2121/1) en het in samenhang behandelde voorstel van resolutie betreffende de aanpak van het vreedzaam volksprotest in Turkije (*Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 2135/1).

I. UITEENZETTING VAN DE HEER DIRK ROCHTUS

1. Inleidende uiteenzetting

De heer *Dirk Rochtus*, professor internationale politiek KU Leuven/Campus Antwerpen, spitst zich in zijn uiteenzetting toe op de ideologie die de grondslag van de Turkse maatschappij vormt.

Van Ottomaans Rijk naar republiek Turkije

De evolutie van een zeer groot Ottomaans Rijk naar de huidige republiek Turkije heeft zijn stempel gedrukt op de psychologie en het collectieve onderbewustzijn van de Turken. Bij de totstandkoming van de republiek Turkije zijn twee verdragen van groot belang: het Verdrag van Sèvres en dat van Lausanne. Het Verdrag van Sèvres is een van de Parijse verdragen van vlak na de Eerste Wereldoorlog. Deze verdragen waren erop gericht de vijand, in het bijzonder Duitsland, Oostenrijk-Hongarije, Bulgarije en het Ottomaanse Rijk, zware voorwaarden op te leggen.

Het Verdrag van Sèvres bepaalde hoe het Ottomaanse Rijk er zou gaan uitzien. De Arabische gebieden werden onder mandaat gesteld van de geallieerden. Noord-Afrika ging ook verloren. Anatolië zou worden gesplitst: een deel zou onder Grieks bestuur vallen, een ander onder Armeens bestuur. Voor de Turken zelf zou er een rompstaat overblijven. Tegen dit verdrag kwam verzet van een nationale beweging die de gewapende strijd aanging met de Grieken en Armeniërs. Dat leidde tot een versterkte positie van Turkije, dat de geallieerden meedeelde het Verdrag van Sèvres niet te aanvaarden.

Onderhandelingen resulteerden uiteindelijk in een nieuw verdrag, het Verdrag van Lausanne van 1923. Dit verdrag legde de grondslag voor de huidige republiek Turkije. Door dit verdrag werd de territoriale integriteit van Anatolië gehandhaafd. Turkije gaf zijn rechten over de Arabische gebieden en Noord-Afrika op. De enige minderheden die in Turkije erkend werden zijn de niet-moslims, in het bijzonder de Grieken, Armeniërs en Joden. Al de anderen, zoals de Koerden, werden op basis van hun geloof als Turkse staatsburgers beschouwd.

Mustafa Kemal Atatürk

Mustafa Kemal, vanaf 1934 Atatürk geheten, ligt aan de basis van de Turkse republiek. Hij heeft een Turkse natie gecreëerd. Het Ottomaanse Rijk was een multi-etnische en multireligieuze staat, maar Turkije zou op een andere leest geschoeid worden. De Turkse republiek werd ontworpen naar het model van de Franse staat en bevatte één staatsvolk. Gelijktijdig wilde Atatürk een modernisering naar Westers model. Daarvoor had hij een aantal instrumenten: de ambtenarij, het leger en de justitie. Dit zijn de pijlers van de nieuwe kemalistische staat.

Volgens het concept van Mustafa Kemal moest de republiek Westers zijn. Turkije moest een onafhankelijke natiestaat worden, op seculiere leest geschoeid. Dit moest een antwoord bieden op de problemen die tot de ondergang van het Ottomaanse Rijk leidden. Dat was ten onder gegaan aan de macht van de sultan, de overheersende rol van de islam

en het nationalisme van de niet-moslimminderheden. In de negentiende eeuw hadden verschillende christelijke volkeren op de Balkan zich afgescheurd. De Turkse staat moest een republiek worden, seculier en Jacobijns naar Frans model.

Ondanks het zich afkeren van het Ottomaanse Rijk bleven er nog continuïteiten bestaan zoals orde, veiligheid en van bovenaf opgelegde hervormingen. De nieuwe machthebbers hechtten belang aan een sterke staat, sterke leiders en een bestuur vanuit het centrum. Veel draaide dan ook rond ordehandhaving. Ook veiligheid speelde een grote rol in het denken van de Turken. De vijanden zaten zowel in- als extern. Van sommige interne vijanden werd ook beweerd dat ze door het buitenland werden gesteund. Dit bleek bij de strijd tegen de Koerdisch-separatistische PKK, maar ook vandaag leeft in sommige Turkse kringen de vrees dat de hervormingen die de EU wil doorvoeren, Turkije willen verdelen. Een derde continuïteit is het proces van de hervormingen dat al in de negentiende eeuw begint met de Tanzimathervormingen maar ook de Jonge Turken, Atatürk en de AKP voerden er hervormingen door. Vaak zijn dat van bovenaf opgelegde hervormingen.

CHP

De CHP is opgericht door Atatürk. Het partijembleem met zes pijlen (in het Turks Altı ok) geeft de zes grondslagen van het kemalisme weer en valt samen met de staatsideologie. Dit is het nationalisme van de Turkse staat dat in botsing komt met het Koerdische nationalisme. Het laïcisme dat botst met de politieke islam. Deze twee pijlen of pijlers zijn nog altijd van groot belang in de hedendaagse discussie in Turkije. De andere vier pijlen zijn weliswaar ook belangrijk, maar geven minder aanleiding tot discussie. Sommigen stellen de vraag of het kemalisme als drager van hervormingen niet zelf een versterkte ideologie is geworden.

De elites van de staat: leger, gerecht en CHP

Het leger heeft historisch altijd al een grote rol gespeeld in Turkije. Van 1920 tot 1923 heeft de nationale beweging strijd geleverd met de Grieken en Armeniërs. Bij de vestiging van de republiek was het leger nadien een waakhond van het kemalisme. Ook maatschappelijk heeft het leger een belangrijke rol. Er bestaat dienstplicht in Turkije en die leidt ook tot een zekere socialisering. De miliciens wordt in het leger ook vertrouwd gemaakt met de beginselen van de Turkse staat en het Turkse nationalisme. Het leger staat garant voor de nationale eenheid en tot voor kort voor het kemalistische gedachtegoed.

Het gerecht doet ook dienst als verdediger van de staat. Het heeft in het verleden een dertigtal politieke partijen verboden. Die verboden waren echter niet altijd effectief. Zodra een partij verboden werd, stonden er vaak al mensen van de dezelfde ideologie klaar om een nieuwe partij op te richten. Zo werd in december 2009 de pro-Koerdische DTP verboden, die kort daarna werd vervangen door de BDP, die inmiddels in het parlement is vertegenwoordigd. Het is de jongste tijd, onder invloed van de EU ook heel wat moeilijker geworden om politieke partijen te verbieden.

Een andere machtsfactor van het kemalisme is de CHP. Die partij oefende tot 1950 de alleenheerschappij uit. Ze was gelijktijdig een nationale beweging die het secularisme was toegedaan. Sinds 2002 zit ze in de oppositie en levert een ideologische strijd met de AKP, de regeringspartij. In dit verband zou van een Kulturkampf kunnen worden gewaagd.

Nieuwe machthebbers

De nieuwe machthebbers behoren tot de AKP. Ze regeert als enige partij, onder het premierschap van Tayyip Erdoğan. Hij geniet grote aanhang bij de bevolking, zoals blijkt bij de stijgende resultaten bij zijn herverkiezingen in 2007 en 2011.

In zijn eerste regeerperiode voerde de heer Erdogan ook heel wat hervormingen door om Turkije voor te bereiden op een toetreding tot de EU. Dat leidde tot de vaststelling door de EU dat Turkije op voldoende wijze voldoet aan de criteria van Kopenhagen. In 2005 werden door de Europese Commissie dan ook de onderhandelingen geopend over het ‘acquis communautaire’. De laatste jaren is dit proces echter ietwat vertraagd.

Binnenland

De sleutelposten van de staat – premier, president, voorzitter van het parlement, hoge functies in het gerecht en het onderwijs enzovoort – bevinden zich in handen van AKP-mensen. Er wordt van premier Erdogan gezegd dat hij de laatste tijd een meer autoritaire koers vaart, dat hij de moralistische toer opgaat en meer en meer probeert om een conservatieve religieuze moraal door te drukken. Dat leidt ook tot protest, onder meer van jongeren, zoals bijvoorbeeld afgelopen zomer in het Gezipark in Istanbul. Een ander slachtoffer van die meer autoritaire handelswijze is de pers. Er zitten in Turkije naar verluidt meer dan zeventig journalisten achter de tralies, op basis van de antiterrorwet of na loze of weinig steekhoudende beschuldigingen. Dan is er ook nog altijd de Koerdische kwestie, die een zeer moeilijk proces blijft. Er was weliswaar een opening, maar dit lijkt de laatste tijd opnieuw te verwateren.

Buitenlandpolitiek

In de buitenlandse politiek ziet Turkije zichzelf als een regionale macht. Het wil niet de waterdrager of frontstaat van het Westen zijn, maar eist zelf ook een, bij voorkeur doorslaggevende, stem op in het kapittel. Turkije streeft daarbij naar veiligheid en zekerheid, voor zichzelf maar ook voor de regio. Die politiek heet ‘strategische diepte’ en wil relaties aanknopen met de buurlanden onder het motto ‘zero problems with neighbours’. De laatste tijd lukt dat echter niet meer zo goed en moet het woord ‘zero’ eigenlijk worden geschrapt.

Verscheurd land?

De heer Rohtus concludeert dat Turkije een verscheurd land kan worden genoemd. Er is vooreerst de vraag of het Europees dan wel Aziatisch is. Er is ook de clash van de denkbelden uit het heden en verleden. Het Ottomaanse Rijk, waartegen Atatürk zich had afgezet, speelt nog altijd mee in het collectieve onderbewustzijn en inspireert ook vaak de huidige machthebbers. Er is ook de dichotomie tussen laïcisme versus politieke islam. Dat is dikwijls ook gelieerd aan de botsing tussen kemalisten en de vrome middenklasse uit Anatolië die de AKP vaak ondersteunen. Er is ook de botsing tussen het autoritaire en het streven naar pluralisme, zoals tot uiting kwam in de Geziprotesten. Nog een andere tegenstelling is die tussen de etnische Turken en andere taal-, etnische en religieuze groepen zoals bijvoorbeeld de Alevieten. Tot slot is er ook nog de tegenstelling tussen West- en Oost-Turkije. West-Turkije is meer geïndustrialiseerd dan Oost-Turkije.

2. Vragen en opmerkingen van leden

Mevrouw *Ann Brusseel* wil weten of er een coherentie is tussen de eerste en tweede kolom van de laatste slide van de PowerPointpresentatie. Wordt met deze indeling bijvoorbeeld bedoeld dat het beleid van de AKP als pluralistisch moet worden beschouwd? Professor *Dirk Rohtus* begrijpt de verwarring hierover. De presentatie was inderdaad beter anders geweest, door sommige elementen te verschuiven. Als men de begrippen coherent bij elkaar wil zetten, moet pluralisme naar de kolom links verschuiven. Het gaat hier overigens niet om links versus rechts, maar louter om een technische tegenstelling. Wat samenvalt is kemalisme, pluralisme en secularisme versus de politieke islam die gedragen wordt door de Anatolische middenklasse, wat premier Erdogan toelaat een meer autoritair gekleurde po-

litiek te voeren. Daarnaast zijn er de geografische indelingen West-Oost en Europa-Azië. De tegenstelling tussen etnische Turken en mensen met een andere religieuze of taalachtergrond moet ook apart worden gezien.

De heer *Karim Van Overmeire* wil weten wat de impact is van het toetredingsproces van Turkije tot de EU op de strijd tussen kemalisten en de AKP. Om toe te treden tot de EU is er een democratiseringsproces nodig, waardoor net de beschermer van het seculiere Turkije aan macht moet inboeten. In hoeverre is dat toetredingsproces een element van interne politieke strijd? In hoeverre is dat toetredingsproces oprecht, of is dat een instrument om de seculiere krachten te beperken?

Hoe verklaart de professor dat na meer dan zeventig jaar kemalisme, deze beweging momenteel volledig in het defensief zit? In Europese landen heeft het proces van secularisering zich veel verder doorgezet. De secularisering in Turkije was minder spontaan, maar ook in de Sovjet-Unie en grote delen van Oost-Europa was dit zo. Toch is de secularisering daar veel verder gegaan, in Turkije echter niet.

In hoeverre zijn de verschillende bewegingen of partijen in Turkije zich volledig bewust van de totale consequenties van een EU-lidmaatschap, meer bepaald wat de overdracht van soevereiniteit betreft? Op het ogenblik van de aanvraag door Turkije van het lidmaatschap, was de EU nog in een ander ontwikkelingsstadium dan vandaag.

De heer *Chris Janssens* verwijst naar de Turkse hoogleraar Burak Kadercan, verbonden aan de universiteit van Reading, die aangeeft wat de heer Van Overmeire in zijn vraag weergeeft, namelijk: in welke mate neemt de Turkse overheid het toetredingsproces tot de EU nog ernstig? Die vraag rijst automatisch na de repressie van de vreedzame betogers in het Gezipark. Premier Erdogan moet hebben geweten dat dit minstens gevolgen zou hebben op de gedachtegang van heel wat Europeanen die met lede ogen de toetredingsonderhandelingen aanzien. Er zou ook van de Europese Raad kunnen verwacht worden dat er minstens een reprimande zou komen. Dit is echter niet gebeurd. Integendeel zelfs, de Europese Raad heeft in juni 2013 verklaard dat de toetredingsonderhandelingen gewoon verdergaan. De spreker wijst erop dat het voorstel van resolutie dat mede door hem werd ondertekend, ertoe strekt om minstens vanuit de EU een reprimande te geven richting Turkije. Hoe schat professor Rochtus in dat de Turkse overheid het nog ernstig meent met die onderhandelingen?

Mevrouw *Fatma Pehlivan* vindt het opvallend dat professor Rochtus over de toetreding van Turkije tot de EU stelt dat het toetredingsproces aan Turkse zijde sinds 2005 is vertraagd. Kan dit wat verder worden toegelicht?

Bij de voorbeelden van een verscheurd land en vooral bij het onderscheid tussen etnische Turken en etnische of religieuze minderheden, begrijpt ze niet wat daar eigenlijk mee wordt bedoeld. Waar zit daar het spanningsveld?

De heer *Ward Kennes* wil weten of de AKP nog altijd geïnteresseerd is om aan te sluiten bij de EU. Of gaat de interesse intussen uit naar andere gebieden in de wereld? Is er misschien aan beide zijden van de onderhandelingstafel intussen wat minder enthousiasme?

Hoe zit het met de buitenparlementaire oppositie? Hoe moet die worden geschat? Hier spelen krachten los van politieke partijen maar die wel een link hebben met de protesten in Gezi.

In de uiteenzetting werd vermeld dat de buitenlandpolitiek van Turkije gekenmerkt wordt door 'zero problems with neighbours'. Historisch zijn de banden met Griekenland niet zo goed. De banden met Cyprus en Armenië zijn complex. Met Syrië is de verstandhouding

op dit ogenblik heel erg vertroebeld. Recent waren er ook problemen met Egypte. De verhoudingen met Israël zijn ooit veel intenser geweest. Deze situatie lijkt in tegenspraak met het uitgangspunt van geen problemen met de burens.

Mevrouw *Khadija Zamouri* begreep uit de uiteenzetting van professor Rochtus dat het beleid van premier Erdogan niet religieus maar eerder conservatief geïnspireerd is. Waarom werd dit zo voorzichtig verwoord? Zou het niet kunnen dat het conservatisme ook voortspuit vanuit een religieuze ingesteldheid?

De heer *Veli Yüksel* stelt vast dat de werkzaamheden rond het opstellen van een nieuwe grondwet niet aan bod zijn gekomen. Dat is nochtans een belangrijk aspect in de politieke evolutie en om de criteria van Kopenhagen te bereiken. Kan dit wat worden toegelicht?

Het verzet van de laatste maanden werd door de professor vooral geduid als een reactie op de conservatieve moraal en de autoritaire bestuursstijl. Is er geen probleem met de bestaande wetgeving of gaat het enkel om een probleem met de bestuursstijl?

3. Antwoorden van de heer Dirk Rochtus

De heer *Dirk Rochtus* zegt dat nogal wat mensen in het Westen het Turkse leger als de beschermer van de democratie beschouwen. Het feit dat het leger nu misschien onder controle komt van mensen die het niet zo goed menen met de democratie, roept dan vragen op. Het Turkse leger was echter sterk zo lang de politiek zwak was. Dit is op zich ook niet goed voor een democratie. Een democratie moet immers uit zichzelf sterk genoeg zijn. Het EU-toetredingsproces heeft er natuurlijk toe bijgedragen dat de rol van het leger verzwakt is. Momenteel ziet men meer en meer dat autoritaire tendensen de kop opsteken. De vraag rijst of dit ook zou gebeurd zijn als het leger sterker was geweest en of dit niet tot een tegenreactie van het leger zou hebben geleid. Het is beter dat het verzet niet komt vanuit de kazernes maar vanuit de bevolking.

Het secularisme werd van bovenaf opgelegd. Na negentig jaar zijn bij een groot deel van de bevolking heel wat waarden van het secularisme verinnerlijkt. Er moet dan ook niet worden gevreesd dat Turkije ooit een tweede Iran gaat worden of dat premier Erdogan de sharia zal invoeren. Zijn conservatieve moraal is wel geïnspireerd op het geloof.

Mevrouw *Fientje Moerman* repliceert dat Iran toch niet de norm in Europa is.

De heer *Dirk Rochtus* stemt hiermee in en zegt dat hij alleen heeft willen verduidelijken dat de angst voor een tweede Iran onterecht is. De conclusie dat de huidige evolutie goed zou zijn is weer iets anders.

De heer Rochtus stelt zich zelf soms ook de vraag of de Turken zich wel bewust zijn van de gevolgen van een toetreding tot de EU. De toetreding heeft immers een afstand van soevereiniteit tot gevolg. Hij twijfelt eraan of de gemiddelde Turken en zelfs de elites zich daarvan bewust zijn. Blijkbaar leeft het idee nog altijd dat ze als sterke natiestaat bij een lidmaatschap hun visie wel zullen kunnen doordrukken, wat een illusie zou blijken. In 1963 was de situatie inderdaad totaal anders. De EU was destijds een economische gemeenschap, intussen is het een politieke en waardengemeenschap. Dit veronderstelt ook dat de aanvrager zich zal moeten aanpassen aan de veranderingen die de EU heeft ondergaan. De kandidaat-lidstaat moet inderdaad ook heel wat hogere eisen aan zichzelf stellen.

De EU heeft een kleine reprimande uitgesproken: de opening van het hoofdstuk over 'regional policy' die voorzien was voor mei-juni, werd uitgesteld. Voor de rest is inderdaad alles gewoon doorgedaan. Als men de woorden mag geloven, meent Turkije het nog altijd ernstig met het verzoek tot toetreding. De vraag is echter vanuit welk motief de interesse

komt. Voor premier Erdogan aan de macht kwam was hij niet zo EU-gezind. Pas als regeringsleider veranderde hij van mening. Een van de redenen daarvoor was de voordelen van de EU te verkrijgen. Bij lidmaatschap kan Turkije eenzelfde religieuze vrijheid doordrukken. Hij heeft de EU ook gebruikt om de pijlers van het kemalisme te slopen. Officieel gaat het toetredingsproces nog verder, maar het is waarschijnlijk niet langer een eerste bekommernis.

Het is inderdaad paradoxaal dat het hervormingsproces voor toetreding vanaf 2005 vertraagde, want tussen 2002 en 2005 werd er veel hervormd. De beloning, het begin van de onderhandelingen, werd vertraagd. Het gevoel leefde dat de buit binnen was. Sinds 2005 wordt er ook een andere buitenlandse politiek gevoerd. Turkije heeft zich meer op het Midden-Oosten gericht. Een nieuwe wijziging van houding is daarmee nog niet uitgesloten.

Er zijn wel degelijk verschillen in de Turkse bevolking op basis van taal en cultuur. Etnisch wordt hier bedoeld in de zin van iemand die als moedertaal het Turks spreekt. Er kan misschien inderdaad beter van taalgroep worden gesproken.

De oppositiepartijen in het parlement zijn zwak. Dit heeft als gevolg dat de oppositie zich voor een deel naar buiten het parlement verplaatst. De gebeurtenissen in Gezi tonen aan dat er heel wat in de maatschappij leeft en er zich sterker manifesteert dan in het parlement.

In het motto ‘zero problems with neighbours’ kan zoals al aangegeven de ‘zero’ eigenlijk worden geschrapt. Turkije had veel – en misschien te veel – ambities op buitenlands vlak. Het heeft zich ook wat in de voet geschoten door er op sommige punten te hevig tegenaan te gaan.

De AKP heeft eigenlijk niets te verliezen bij het voortzetten van het toetredingsproces met de EU. Inmiddels is het duidelijk dat het zich richten op het Midden-Oosten niet zo vanzelfsprekend goede resultaten geeft. Er groeit nu weer wat meer belangstelling voor de EU. De opening van het hoofdstuk ‘Regional policy’ kan misschien een stimulans zijn om dat proces te versnellen.

De heer Rochtus onderstreept dat hij niet heeft gesteld dat de religieuze moraal zijn oorsprong niet vindt in de islam. Het is echter duidelijk dat het niet de bedoeling is de islam in de plaats te stellen van het secularisme. De machthebbers weten dat dit niet zou kunnen, want het secularisme is te diep in de maatschappij verankerd om het zomaar te kunnen afschaffen.

Er wordt al lang aan de Turkse grondwet gesleuteld. Voor een wijziging is een tweederdemeerderheid vereist en daarvoor is overleg met de oppositie nodig. Er beweegt daar momenteel niet veel.

Het huidige verzet mag niet worden gezien als een agnostisch of atheïstisch geïnspireerd verzet tegen de islam. Onder de mensen die protesteren bevinden zich ook gelovigen. Het is een protest tegen de conservatieve moraal die zijn oorsprong vindt in het geloof. Ze willen leven volgens de eigen inzichten. De regeerders mogen geen levensstijl aan de bevolking opdringen.

II. UITEENZETTINGEN VAN DE HEER MEHMET HAKAN OLCAJ, MEVROUW RIA OOMEN-RUIJTEN EN DE HEER PHILIPPE LERUTH

1. Uiteenzetting van de heer Mehmet Hakan Olcay

De heer *Mehmet Hakan Olcay*, buitengewoon en gevolmachtigd ambassadeur van de republiek Turkije, dankt de commissie voor de uitnodiging. Hij dankt daarnaast professor Rochtus voor de inzichten die hij geboden heeft over zijn land, in het verleden en het heden. Uiteraard apprecieert hij de interesse van het Vlaams Parlement in de gebeurtenissen in sommige Turkse steden van vorige zomer. Hij gelooft dat zijn relaas zal bijdragen tot een beter inzicht in die gebeurtenissen. Daarom heeft hij de uitnodiging zonder aarzeling aanvaard en staat hij ook open voor alle mogelijke vragen.

De protesten in het Taksim Gezipark waren oorspronkelijk gericht tegen de plannen om de oude militaire barakken van het Ottomaanse Rijk, die van 1780 dateren, te reconstrueren. Het project omvatte ook de uitbreiding van voetpaden. Na afloop zou de groene ruimte in de Taksimwijk vergroten, het autoverkeer zou ondergronds gaan. Die beslissing was niet nieuw, maar maakte deel uit van de verkiezingscampagne 2011 voor Istanbul. De niet-gewelddadige demonstranten uitten dus vooral milieubekommernissen.

Het recht op vreedzaam protest is fundamenteel in elk democratisch land. In 2012 vonden er in Turkije 25.635 meetings en demonstraties plaats, met ongeveer 7,5 miljoen deelnemers. De ambassadeur wijst op de delicate grens tussen vrijheden en publieke orde, geweld is niet toelaatbaar. De staat moet het recht op vrijheid van samenkomst en protest garanderen, maar ook maatregelen nemen om de democratische omgeving, de publieke orde en de veiligheid van de burgers te vrijwaren. Spijtig genoeg hebben infiltranten met illegale bedoelingen de demonstraties gebruikt om politieke beroering te verwekken en een crisis te creëren. De veiligheidsdiensten kwamen tussenbeide als laatste redmiddel om de publieke orde te herstellen. Het vreedzame protest verwerd immers tot doelloos, tegen de regering gericht en ideologisch geïnspireerd vandalisme, met heel wat vernielingen in het park en de omgeving. Sommige media, waaronder internationale, speelden geen constructieve rol bij deze gebeurtenissen, maar voedden soms zelfs de beroering.

Het nieuws werd ook verspreid via de sociale media, incidenten werden overdreven en een provocatieve taal werd gebruikt, met woorden als massamoord, rebellie, blokkering van sociale netwerken, burgeroorlog, honderden of zelfs duizenden doden en genocide. Via de sociale media werden foto's verspreid om de massa te provoceren. Websites en sommige kranten, nationale en internationale, publiceerden berichten zonder ze te checken.

De spreker toont vervolgens een voorbeeld van een foto van een gekwetste demonstrant die zowel op 1 juni als op 10 juni werd gebruikt om de publieke opinie te overtuigen van de aanhoudende protesten. De officiële Twitteraccount van de consul-generaal van de VS in Istanbul werd gehackt en gebruikt om berichten door te sturen. Men bleef beweren dat de politie gebruikmaakte van plastic kogels, maar de foto's om dat te bewijzen, waren van de Arabische Lente. Verder werd, ook in dit geval met gemanipuleerde foto's, aan desinformatie gedaan met berichten over Turkse militairen die het protest steunden. Een foto van een verkeersongeval het jaar voordien werd gebruikt om te bewijzen dat de politie kinderen aanviel in de buurt van het Gezipark. Ironisch genoeg stond die foto op dezelfde site ook nog bij de reportage over het oorspronkelijke ongeval. Ook andere oude foto's van incidenten werden in verband gebracht met de Gezi-incidenten. Er werden zelfs foto's getrukeerd om te suggereren dat de politie chemische middelen gebruikte. Dat gebeurde met foto's van brandwonden door chemische producten, die gebruikt worden voor medische opleidingen en in hospitalen.

Onder meer op de televisie werd een foto getoond om te bewijzen dat een massa volk zich door Istanbul verplaatste, maar dat was een foto van de Eurasia marathon in 2011. Voorts werd het gerucht verspreid dat de politie vergiftigd water uitdeelde. Het staat ook vast dat de Twitteraccount van sommige beroemdheden gehackt werd om te suggereren dat zij achter het protest stonden. CNN International presenteerde de protesten als antiregeringsprotesten, maar gebruikte als bewijs daarvoor foto's van een bijeenkomst tot steun van de AKP-regering.

Natuurlijk erkent Turkije onbedoelde vergissingen die bij de aanvang werden gemaakt. Het land heeft ook conclusies getrokken uit de opgedane ervaring. De autoriteiten hebben een onderzoek ingesteld tegen politieagenten die verdacht zijn van wangedrag. Het ministerie van Binnenlandse Zaken zond een circulaire naar alle relevante autoriteiten met als doel hun optreden op de internationale standaarden af te stellen.

Ten gevolge van onderzoek in verschillende steden waar incidenten voorkwamen, zoals Istanbul, Ankara, İzmir, Hatay, Antalya and Eskişehir, de dood van Ali İsmail Korkmaz in Eskişehir, van Ethem Sarisülük in Ankara, van Abdullah Cömert en van Ahmet Atakan in Hatay, ondergaan 68 politieofficieren en -commissarissen momenteel een disciplinair onderzoek en tegen 40 officiers en commissarissen loopt een gerechtelijk onderzoek. Zeer recent, op 2 december, vond bijvoorbeeld de tweede gerechtshoorzitting plaats over de dood van Ethem Sarisülük in Ankara.

Aan de andere kant wijst de spreker de parlementsleden erop dat democratie geen doornloze rozentuin is. Ook volgens het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens is het in een democratische maatschappij soms nodig om restricties op te leggen bij de uitoefening van rechten. Een evenwicht vinden tussen gerechtvaardigde beperkingen en de vrijheid van vreedzaam protest is zeer belangrijk.

Positief bekeken toont het vreedzame protest het bestaan aan van een krachtige civiele samenleving. Een van de voornaamste elementen van een democratie is het vermogen om problemen op te lossen door dialoog. Desondanks gaat elke democratie wel door gelijkaardige tests. Dat blijkt bijvoorbeeld uit foto's van de rellen naar aanleiding van de G20 in Londen, de incidenten in Stuttgart en recent ook in Frankrijk, waar de ordetroepen zich genoodzaakt zagen traangas en waterkanonnen tegen de demonstranten te gebruiken. Toen eerder dit jaar werknemers in Namen protesteerden tegen de sluiting van een vestiging van Arcelor Mittal, zette ook de Belgische politie waterkanonnen in. Slechts een paar weken geleden moest de politie vlakbij het Vlaams Parlement ingrijpen tegen Afghaanse asielzoekers.

Het is wel opvallend dat de media slechts kort en objectief berichten over incidenten in Europese steden, terwijl over incidenten in Turkije in extenso en vooringenomen wordt bericht. De negatieve berichtgeving over zijn land stelde de ambassadeur teleur. Het werd zelfs voorgesteld alsof de democratie in gevaar was, sommigen trokken zelfs vergelijkingen met de gebeurtenissen naar aanleiding van de Arabische Lente.

Turkije probeert zijn volk altijd het hoogste niveau van democratische en fundamentele rechten te garanderen. Om die reden heeft premier Erdogan op 30 september 2013 een nieuw democratiseringspakket gelanceerd, dat uitgebreide hervormingen bevat voor de verdere verbetering en uitdieping van het brede spectrum van sociale en politieke rechten. Het pakket zorgt ook voor een verdere uitdieping van het recht op vereniging, het verplicht de autoriteiten om betrokkenen te raadplegen vooraleer te beslissen over samenkomsten en demonstraties en het breidt de tijdstippen uit waarop ze kunnen gehouden worden. Het geeft aan een orgaan waarin ook de demonstranten vertegenwoordigd zijn, de bevoegdheid om demonstraties te monitoren en te beëindigen.

Tijdens het voorbije decennium heeft Turkije uitgebreide hervormingen doorgevoerd om zijn democratie, de rechtsstaat en het respect voor de mensenrechten verder te versterken. De bescherming en promotie van de universele menselijke waarden blijft een van de fundamentele elementen van het Turkse binnenlandse en buitenlandse beleid. De regering is vastbesloten om dat beleid voort te zetten. Het recentste voortgangsrapport van de Europese Commissie van 22 oktober 2013 erkent trouwens de vooruitgang en de inspanningen van de regering. In het rapport wordt in het bijzonder melding gemaakt van de positieve evolutie op wettelijk vlak, met name de goedkeuring van het vierde hervormingspakket voor de versterking van de mensenrechten, de aanstelling van een ombudsman, de goedkeuring van de wet voor buitenlanders, het democratiseringspakket en de akkoorden om zestig artikelen van de Turkse grondwet te wijzigen.

De Europese Commissie zag de Geziparkdemonstraties ook als een indicator van de opkomst van een actieve burgerlijke maatschappij in Turkije. Tegelijk benadrukte ze de noodzaak van bijkomende hervormingen om het respect voor de mensenrechten, de vrijheid van expressie, van vereniging en van media te verzekeren. Het commissierapport merkte ook op dat na de manifestaties de autoriteiten administratieve en gerechtelijke maatregelen namen en dat het ministerie van Binnenlandse Zaken instructies uitvaardigde om de acties en interventies van de politie bij te sturen. Recent, op 5 november, werden in de toetredingsgesprekken tot de EU de onderhandelingen over hoofdstuk 22 aangaande de regionale kwesties geopend. Turkije hoopt dat ook de besprekingen van de hoofdstukken 23 en 24 over rechten, vrijheden, justitie en veiligheid snel zullen kunnen beginnen.

Turkije kent de voorstellen van resolutie over de Gezegebeurtenissen van zowel het Vlaams Parlement, de Kamer als de Senaat, maar is er niet van overtuigd dat die aanpak zal bijdragen tot goede relaties tussen beide landen. Ze zullen wellicht ook de Turkse gemeenschap in België irriteren. Op het Europese niveau is er al een reactie geweest via de resolutie over de situatie in Turkije die het Europees Parlement op 11 juni 2013 heeft goedgekeurd. De spreker vraagt de leden ermee rekening te houden dat deze kwestie al verschillende keren besproken is met de Belgische autoriteiten, onder meer tijdens recente ministeriële bezoeken en dat de Turkse regering de nodige conclusies heeft getrokken uit de constructieve kritiek. Hij hoopt dan ook dat de commissieleden deze onproductieve voorstellen van resolutie van de agenda zullen halen.

2. Uiteenzetting van mevrouw Ria Oomen-Ruijten

Mevrouw *Ria Oomen-Ruijten* zegt dat zij als rapporteur voor het Europees Parlement al enkele jaren de voortgang controleert van het akkoord van 2004 – trouwens gesloten onder Nederlands voorzitterschap – om onderhandelingen met Turkije te starten. Een kandidaat-lidstaat moet bereid zijn snel te willen voldoen aan de zogenaamde Kopenhagencriteria, het belangrijkste bindmiddel van de EU, die ondertussen deel uitmaken van het verdrag. Elk toetredend land moet een rechtstaat en een democratie zijn en een onafhankelijke en onpartijdige justitie hebben. De justitie was in Turkije altijd heel onafhankelijk, maar niet altijd onpartijdig. Daarnaast moeten ze de democratische beginselen in de vorm van het individu, de rechten, de verworvenheden maar ook de plichten, geregeld hebben. Daaronder vallen het recht op protest, de meningsvrijheid, de godsdienstvrijheid, kortom alles wat een burger mag verwachten van een vrije samenleving.

Mevrouw Oomen-Ruijten concentreert zich bij haar haar controles op justitie en mensenrechten. Persoonlijk is ze van oordeel dat Bulgarije en Roemenië veel te vroeg tot de unie zijn toegelaten. Als de justitie niet onafhankelijk en onpartijdig is, is het onmogelijk om corruptie aan te pakken of de staatsinstellingen te beschermen. Als justitie zo'n belangrijk criterium is, moet de EU ervoor zorgen dat er op dat punt benchmarks zijn en dat er met de kandidaat-lidstaten overleg is over mogelijke verbeteringen. De laatste jaren zijn er in Turkije heel wat veranderingen geweest op het vlak van justitie. Minister Ergin is een uit-

stekende minister van Justitie. Hij presenteert al zijn voorstellen op voorhand bij Europa, maar wordt soms ook teruggedfloten door zijn eigen kabinet. Er is al heel wat gebeurd, maar de weg is echter nog lang.

De spreekster is het met professor Rohtus eens dat de hervormingen de laatste jaren beperkt zijn, maar wijst erop dat de democratisering zich wel heeft doorgezet. Het lijkt er wel wat op dat het proces tot stilstand is gekomen, al wordt er al twee jaar gewerkt aan de nieuwe grondwet. Over zestig artikelen is er inmiddels overeenstemming. Ze heeft de indruk dat sommige partijen zoals de CHP niet meer bereid zijn die zestig artikelen nu al te wijzigen, maar willen wachten tot na de verkiezingen.

Het Europees Parlement heeft de manier waarop de demonstraties in het Gezipark neergeslagen zijn, vrij sterk veroordeeld, wat niet helemaal in goede aarde gevallen is in Turkije. De kwestie heeft ook de scheiding der geesten blootgelegd tussen president en regering, maar ook binnen de regering. De aanpak van de minister van Binnenlandse Zaken en de premier werd niet goedgekeurd door alle ministers. De ombudsman heeft een grondig rapport over de gang van zaken beloofd.

Het klopt dat de vreedzame aard van het protest ondergraven is door agitatoren, zoals dat ook in Europese landen gebeurt. Die agitatoren waren echter niet de enige oorzaak van het uit de hand lopen der dingen. Dat er protest was, toont alvast wel aan dat Turkije meer en meer een levendige samenleving is. Het toont echter ook aan dat het daar met de mediavrijheid nog altijd niet goed zit. De grote zenders doen aan zelfcensuur en toonden natuurfilms in plaats van het protest. Mediavrijheid staat centraal in een pluralistische samenleving. In Turkije zijn de media grotendeels in handen van grote conglomeraten, voor wie het mediabelang slechts een klein deel van hun bedrijvigheid uitmaakt, eigenlijk vooral bedoeld om hun andere belangen te dienen. Het is duidelijk dat die structuur zal moeten veranderen. Turkije verwijst als reactie nogal eens naar Italië en Frankrijk, maar het is niet omdat de situatie daar niet veel beter is, dat Turkije halsstarrig moet vasthouden aan die structuur.

In 2002 kwam de AK-partij aan de macht. Die partij heeft ervoor gezorgd dat het de middenklasse beter ging en ze was tegen de corruptie gekant. Het was dus niet langer alleen de elite die het voor het zeggen had. Met zoveel macht in handen, moeten er wel voldoende 'checks and balances' zijn en die zijn er in de Turkse samenleving te weinig, hoewel er wel degelijk een harde confrontatie tussen meerderheid en oppositie is. Het woord compromis bestaat trouwens niet in het Turks. 'Checks and balances' zijn voor mevrouw Oomen-Ruijten echt wel nodig, niet alleen van de regeringspartij, maar ook van de oppositie. Die oppositie is jammer genoeg heel erg zwak: zowel de nationalistische, met hun kleine aanhang, als de CHP, die alleen nog de verworvenheden uit het verleden wil behouden en niet meer vooruitblijkt naar de toekomst.

Op het vlak van de minderheden is er meer nodig dan alleen het beëindigen van de terreur in het Koerdische gebied. Terloops merkt de spreekster op dat de Turkse parlementsleden nu het woord Koerdistan wel in de mond nemen, terwijl ze het voorheen steevast hadden over het zuidoosten van het land. Een democratiseringsprogramma volstaat niet, daar moet ook een uitvoeringskalender bijkomen. En voorts moeten ook anderen dan de premier en enkele vertrouwelingen daarbij betrokken worden, de Koerdische BDP bijvoorbeeld. Kortom, het pakket op zich is goed, maar op een of andere manier laat men altijd het mes in het varken steken.

Voor de EU-rapporteur moeten de onderhandelingen met Turkije niet stopgezet worden zoals in een van de voorliggende voorstellen van resolutie wordt gevraagd. De onderhandelingen zijn immers begonnen en dat is net gebeurd om Turkije aan de EU te binden, niet alleen om veiligheids- maar ook om economische redenen. Daarnaast heeft

Turkije een zeer jonge en grotendeels goed opgeleide bevolking, die Europa wel eens zou kunnen nodig hebben. Het komt erop aan ervoor te zorgen dat Turkije voldoet aan de Kopenhagencriteria en dus moderniseert, in de eerste plaats voor de eigen burgers, maar ook voor Europa.

De persvrijheid wordt in Turkije beperkt door oude wetgeving. Hoewel er vooruitgang geboekt is, had die wetgeving hervormd moeten worden op basis van de voorstellen van de minister van Justitie. Het grootste hangijzer is de zogenaamde antiterreurwetgeving. Daardoor is het mogelijk iemand gedurende tien jaar in voorarrest te houden. Terwijl het vroeger volstond om over een vergrijp te schrijven om gearresteerd te worden, is het nu zo dat iemand eraan moet deelgenomen hebben. Desondanks zitten er nog meer dan zestig journalisten op die aanklacht vast. De EU vraagt zich af of het democratiseringspakket hierin verandering zal kunnen brengen.

3. Uiteenzetting van de heer Philippe Leruth

Volgens de heer *Philippe Leruth*, journalist van *L'Avenir* en voormalig ondervoorzitter van de European Federation of Journalists (EFJ), komt deze hoorzitting net op tijd, want gisteren is het zogenaamde KCK-proces hervat. En op 19 december is er opnieuw een zitting in een ander proces, het zogenaamde OdaTV-proces. Begin november leidde de veroordeling tot levenslange opsluiting van de journalisten Füsün Erdoğan, Bayram Namaz, Sedat Şenoğlu, İbrahim Çiçek, Ziya Ulusoy en Arif Çelebi tot een golf van protesten in Europa. Ze werden ervan beschuldigd lid te zijn van de verboden marxistisch-leninistische partij van Turkije. Füsün Erdoğan, die overigens al zeven jaar in de cel zat, en haar collega's hebben dat met klem ontkend. Dat is een reden te meer voor de internationale en Europese federaties van journalisten om een campagne voor persvrijheid in Turkije voort te zetten.

IFJ en EFJ

De International Federation of Journalists (IFJ) verdedigt de materiële en morele rechten van de journalisten over de hele wereld. De EFJ doet hetzelfde op het Europese vlak. De heer Leruth was van 2004 tot mei dit jaar ondervoorzitter van de Europese federatie, tot hij slachtoffer werd van een regel die hij zelf voorlegde, namelijk dat de leden van de directieraad na drie opeenvolgende mandaten hun ambt moeten verlaten. Hij blijft niettemin actief in de strijd voor persvrijheid in Turkije.

Strijd voor persvrijheid in Turkije

De strijd voor persvrijheid begon in 2010, toen de EFJ, op uitnodiging van de Turkse journalistenbond, een algemene vergadering in Turkije hield. Zoals velen dacht de heer Leruth toen dat het met de persvrijheid veel verbeterd was sinds de militaire dictatuur, maar hij vernam dat nog steeds een zestigtal journalisten in de gevangenis zaten. In november 2011 liep dat aantal zelfs op tot een honderdtal. De EFJ zette toen een missie op in Turkije, in samenwerking met internationale organisaties als Reporters zonder Grenzen en het International Press Institute, maar ook met het Turkse platform voor persvrijheid dat 28 nationale ngo's en 94 professionele organisaties groepeerde, en startte daarop een adoptiecampagne voor Turkse journalisten, naar het voorbeeld van de campagnes van Amnesty International. De spreker is er fier op dat Belgische journalisten de eersten waren om een Turkse collega te adopteren. Nationale persvakbonden namen nadien de campagne over, waardoor er overal in Europa journalistenbonden of vakbonden zijn die Turkse journalisten van nabij volgen.

De campagne houdt ook in dat wordt geprobeerd een afvaardiging te sturen naar elke zitting van een proces tegen journalisten. Dat doet het Europees Parlement trouwens ook, wat toch niet onbelangrijk is. Daarnaast zijn er contacten met de Europese instellingen. In

het vooruitgangsrapport van 2012 over Turkije van de Europese Commissie stond dat de toepassing van de artikelen 6 en 7 van de Antiterrorwet, in combinatie met de artikelen 22 en 314 van de Turkse strafwetgeving, tot misbruiken leidt. Het schrijven van een artikel of het houden van een speech volstaat voor vervolging en lange gevangenisstraffen voor het leiden of lid zijn van een terroristische organisatie. Nog dit jaar bevestigde een Europees rapport dat, ondanks de vrijlating van enkele journalisten in afwachting van een proces, het stijgende aantal beperkingen van de meningsuiting grote zorgen baart, maar ook dat de mediavrijheid in praktijk beperkt blijft, wat leidt tot wijdverspreide zelfcensuur.

In België zijn er acties gevoerd voor Baris Terkoglu, de door de AVBB geadopteerde journalist. De journalistenbond had contacten met de diverse parlementen. Dit jaar zijn drie leden van het Parlement van de Franse Gemeenschap, waaronder een gewezen journalist, naar Turkije gereisd om een zitting van een persproces bij te wonen. De heer Baris Terkoglu heeft 578 dagen in de gevangenis gezeten. Intussen is hij voorlopig vrijgelaten, maar hij wordt nog altijd vervolgd wegens deelname aan de terreurorganisatie Ergenekon. De beschuldigingsakte bestaat uit absurde beschuldigingen. Zo werden zijn telefoongesprekken afgeluisterd en is een uittreksel van een gesprek met zijn hoofdredacteur tegen hem gebruikt. Dat zijn hoofdredacteur, toen hij een artikel over Ergenekon voorstelde, antwoordde dat ze er al genoeg over gebracht hadden en dat ze toch niet het persorgaan waren van Ergenekon, is voor de procureur blijkbaar het bewijs dat Baris Terkoglu en OdaTV – wat overigens geen omroep is, maar een website – deel uitmaken van de terreurorganisatie.

De internationale en Europese federaties van journalisten willen zeker geen partij kiezen in het politieke leven in Turkije. Het Turkse volk kiest bij de verkiezingen vrij, de journalistenbonden hebben nooit beweerd dat de verkiezingen daar niet democratisch verlopen. Ze eisen wel dat de persvrijheid en de rechten van de journalisten er geëerbiedigd worden. In Turkije zitten momenteel vier types journalisten in de cel: Koerden, kemalisten, (extreem-) linkse journalisten en onderzoeksjournalisten. Hoewel ze niet van dezelfde strekking zijn, hebben ze in 2011 samen een krant geschreven waarin ze dezelfde waarden verdedigen. Die krant van gedetineerde journalisten werd door een aantal Turkse kranten gedrukt op 45.000 exemplaren, wat toch een unicum is.

Geen criminalisering van het journalistieke werk

De spreker onderstreept dat de journalisten zich kanten tegen de criminalisering van het journalistieke werk. Journalisten zijn geen terroristen omdat ze over terroristische organisaties schrijven. De spreker maakt de vergelijking met Roberto Saviano, de Italiaanse journalist die over de Camorra, de Napolitaanse maffia, schreef en daarmee zijn leven overigens in gevaar bracht. Niemand heeft ooit beweerd dat hij lid was van de Camorra.

In Turkije staan niet overigens alleen journalisten onder druk, maar ook academici, vakbonden en ngo's. De voorstellen van resolutie die in deze commissie aanhangig zijn, zijn een reactie op het neerslaan van de betogingen in het Gezipark. Het probleem is dus duidelijk breder en niet alleen de journalisten zijn het slachtoffer.

De journalistenbonden voeren geen anti-Turkse campagne, want ze steunen Turkse journalisten en Turkse ngo's. Ze zijn ervan overtuigd dat Turkije een voorbeelddemocratie kan zijn, maar momenteel is het de grootste journalistengevangenis ter wereld. Een echte democratie respecteert de persvrijheid.

Rol van het Vlaams Parlement

De heer Leruth zegt dat de journalistenbonden verwachten dat het parlement bij elk contact met een Turkse overheid eraan herinnert dat persvrijheid een basiswaarde is van de democratie en van Europa. Ook het Vlaams Parlement zou, net als het Europees Parlement, een delegatie kunnen sturen naar een zitting van een Turks persproces. De aanwezigheid van buitenlandse parlementaire delegaties heeft duidelijk een grote invloed, er is al gebleken dat dit de procureur en de rechters niet onverschillig laat.

4. Vragen en opmerkingen van leden

De heer *Chris Janssens* schrok bij de uiteenzetting van de ambassadeur, van de drieste overgang waarbij eerst het recht op vreedzaam protest fundamenteel werd genoemd, waarna het hardhandige politieoptreden tegen een overgrote meerderheid van vreedzame betogers quasi werd vergeoelikt door het een gerechtvaardigde reactie op vandalisme te noemen of door het foute informatie op de sociale media te noemen. Volgens een vrij recent rapport van Amnesty International van oktober zijn er op 4 juni in Izmir 38 personen opgepakt voor wat ze op Twitter schreven.

De beelden van de rellen in Istanbul zijn de wereld rondgegaan, vele kranten schreven erover. Er mag worden aangenomen dat die dat toch niet allemaal op een foute manier gebracht hebben. Uit al die informatie kon alleen maar worden geconcludeerd dat de politie gedurende een maand onterecht zeer hardhandig opgetreden heeft tegen betogers, waarvan de overgrote meerderheid vreedzaam protesteerde.

Het voorstel van resolutie van Vlaams Belang focust op de toetredingscriteria van Kopenhagen die de Turkse overheid niet alleen tijdens het Geziprotest, maar al langer flagrant schendt. Voor Vlaams Belang moeten de onderhandelingen over toetreding tot de EU om die reden stopgezet worden.

Het jaarboek 2013 van Amnesty International, dat uiteraard over het jaar 2012 gaat en dus nog niet over het Geziprotest, stelt dat weinig vooruitgang werd geboekt bij het bieden van oplossingen voor de beperkingen op de vrijheid van meningsuiting, in de media en in de maatschappij in het algemeen. Het rapport wijst ook op de frequente strafrechtelijke vervolging van niet-gewelddadige dissidente opvattingen. Daarnaast blijven er, aldus nog Amnesty International, beschuldigingen van martelingen en andere onmenselijke behandelingen in Turkse detentieplaatsen opduiken. Voorts zijn er frequente beschuldigingen van onevenredig geweld, waaronder slagen door de politie bij betogingen. In 2012 werden er drie doden bij demonstraties toegeschreven aan excessief politiegeweld. Oneerlijke processen blijven volgens de organisatie schering en inslag, vooral de processen op basis van de Turkse Antiterrorismewet voor speciale strafrechtbanken. In oktober van dit jaar maakte Amnesty een rapport met de duidelijke titel 'Gezi Park protests: Brutal denial of the right to peaceful assembly in Turkey'. Hoe reageert de Turkse overheid op die rapporten van Amnesty International die jaar na jaar geen fraai beeld schetsen van de mensenrechten in Turkije en meer in het bijzonder op het rapport over het Geziparkprotest? Volgens de spreker blijkt uit deze rapporten overduidelijk dat de criteria voor toetreding tot de EU wel degelijk meermaals flagrant worden geschonden.

Aan mevrouw Oomen-Ruijten vraagt de heer Janssens in welke mate deze rapporten van Amnesty International invloed hebben op de Europese besluitvorming en op de toetredingsonderhandelingen. Ze bewijzen immers de schending van de democratische principes, de mensenrechten en de persvrijheid. Over de democratische principes heeft mevrouw Oomen-Ruijten het zelf gehad en het gebrek aan persvrijheid bleek ook uit het betoog van de heer Leruth. Er blijken in Turkije tientallen journalisten in de gevangenis te zitten, wegens meningen en stellingen die het regime ongunstig gezind zijn. Waarom heeft de EU de schending door het Turkse regime van het recht op vreedzaam betogen in het Gezipark niet strenger veroordeeld? En waarom is het geen reden om de toetredingsonderhandelin-

gen stop te zetten? Waarom heeft Europa toetredingscriteria opgesteld als een kandidaat-lidstaat zich er toch niet aan hoeft te houden?

De heer *Peter Reekmans* vestigt er de aandacht op dat zijn voorstel van resolutie een iets andere invalshoek heeft. Het Turkse regime is democratisch verkozen en andere staten moeten dat respecteren. Het regime heeft het recht om beslissingen te nemen, ook over het Gezipark. Daarmee wil hij niet zeggen dat vreedzaam protest verboden is. Hij is er wel van overtuigd dat een aantal betogers de grenzen van het vreedzame protest overschreden hebben. Dat het politieoptreden buitengewoon hard was, valt echter evenmin te ontkennen. De internationale berichtgeving heeft daar niets mee te maken, noch is het vergelijkbaar met de politieacties bij betogingen tegen de G20 of Arcelor Mittal, zoals de ambassadeur deed uitschijnen.

De kwestie is dat Turkije lid wil worden van de EU en chemische stoffen toevoegt aan het water waarmee betogers door waterkanonnen worden bespoten. Dat is geen onbevestigd bericht noch gestook van de internationale media, maar het werd door de gouverneur van Istanbul op een persconferentie bevestigd. De spreker vraagt aan de ambassadeur welk product werd gebruikt en wie de opdracht daartoe gaf. Als de stof onschuldig was, kan dat geverifieerd worden. Dat lijkt echter weinig waarschijnlijk, want er zijn meerdere getuigenissen van mensen met huidirritaties en brandwonden. Het kan hoe dan ook niet dat een staat die tot de EU wil toetreden, praktijken toestaat die een democratie onwaardig zijn. De heer Reekmans is bereid zijn voorstel van resolutie te schrappen zoals de ambassadeur vraagt, als die kan zeggen om welk product het ging en als hij bereid is het Turks parlement te vragen een resolutie te stemmen om chemische producten in een waterkanon te verbieden.

Wat het betoog van mevrouw Oomen-Ruijten betreft, zegt de heer Reekmans dat hij de forse tekst kent die het Europees Parlement aangenomen heeft. Hij begrijpt echter niet waarom het Europees Parlement niet eist te weten welk product het was. Het zou daarenboven zelfs het product moeten onderzoeken alvorens verder te gaan met de toetredingsonderhandelingen. Chemische producten gebruiken tegen mensen, is volgens het lid een inbreuk op de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Europees Parlement had op zijn minst de onderhandelingen moeten opschorten. Het gaat hier om een debat over normen en waarden en de spreker acht het onaanvaardbaar dat een democratisch regime zo ver is gegaan om betogingen uiteen te drijven.

De heer *Veli Yüksel* wil van de ambassadeur weten wanneer de resultaten van het onderzoek naar de gebeurtenissen bekend zullen zijn. Hij acht het noodzakelijk dat dit onderzoek transparant en objectief is. Mevrouw Oomen-Ruijten gaf aan dat het Europees Parlement een onderzoek van de ombudsman wil. Wanneer worden de resultaten daarvan verwacht?

Dat grote groepen eigenaar zijn van de media, zet inderdaad de onafhankelijkheid van de berichtgeving onder druk. Allicht zijn er meer regels nodig. En dan is er zelfs nog geen sprake van mediaconcentratie zoals in Italië. In welke mate zijn de aanpak van de Geziparkincidenten en de manier waarop de pers erover mocht/kon berichten, te rijmen met het proces van democratisering dat aan de gang is? Wat moet er volgens mevrouw Oomen-Ruijten gebeuren om de Turkse oppositie te versterken en om de vaardigheden van dialoog en compromis aan te scherpen?

Mevrouw *Mia De Vits* deelt de analyse van mevrouw Oomen-Ruijten. Ook voor haar moeten de onderhandelingen voortgezet worden. Het is ook goed dat er een nieuw hoofdstuk werd geopend. De toetredingsonderhandelingen duren lang maar zijn ook zeer moeilijk. Turkije heeft ongetwijfeld stappen gezet, maar voldoet vandaag nog niet aan de criteria

van Kopenhagen, dus het kan nu nog geen lid worden. Vorige week was mevrouw De Vits met het Comité van de Regio's in Ankara en ze heeft daar de vertegenwoordiger van de Europese Commissie gehoord. Die zei dat er problemen blijven, onder meer met vrije meningsuiting en vrije media. De gebeurtenissen in het Gezipark illustreren dat.

Ook mevrouw De Vits vraagt een grondig onderzoek van de incidenten en de spoedige bekendmaking van de resultaten ervan. Dat onderzoek zou op vrij korte termijn moeten worden afgerond. Bij massamanifestaties zou de Turkse overheid een dialoog met dat middenveld moeten aangaan. De president van Turkije staat daar wel voor open, de heer Erdogan duidelijk veel minder. De te centralistische regeerwijze van Turkije vormt volgens het lid een ander probleem. Lokale en regionale overheden hebben immers geen inspraak in het beleid. Wat ze daar decentralisatie noemen, is eigenlijk deconcentratie. Niet-verkozen gouverneurs, benoemd door Ankara, moeten volstaan qua inspraak van het lokaal vlak. Decentralisatie betekent echter dat niet alleen lokale en regionale overheden, maar ook het middenveld betrokken wordt bij het beleid en de democratisering.

Turkije is, net als Oekraïne, een belangrijk land. De EU heeft er zeker belang bij dat de onderhandelingen voortgezet worden. De kwestie is echter of de Turken nog echt willen toetreden. De AKP heeft immers de EVP verlaten en besliste lid te worden van een anti-Europese partij.

Mevrouw *Ann Brusseel* baseert zich op het nieuws van diverse persagentschappen, verschillende bronnen uit uiteenlopende landen. Een kritische lezer houdt het immers niet bij één bron, maar leest veel en vergelijkt. Van de provocatieve taal waarover de ambassadeur het heeft, heeft ze echter niets gemerkt. Nergens zag ze de protesten betiteld als burgeroorlog of genocide. De Turkse overheid verklaarde deze zomer dat het protest in het Gezipark het werk zou zijn van een kleine groep reischoppers die banden hebben met terroristische groeperingen. Nochtans zijn de organisatoren duidelijk grote politieke en ecologische groeperingen, doorgaans eerder links georiënteerd, die persoonlijke vrijheden en inspraak vragen.

Het valt op dat de ambassadeur vandalisme als voornaamste doel van de demonstranten zag. Vandalisme mag inderdaad niet getolereerd worden, de politie moet er tegen optreden. Ook in Vlaanderen treedt de politie op als betogingen uit de hand lopen, maar wel met water in het waterkanon. Ook mevrouw Brusseel vraagt welke toxische stoffen in het waterkanon zaten. De televisie toonde beelden van stil protest, het schokte haar dan ook dat er nadien arrestaties verricht werden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat verschillende parlementen voorstellen van resolutie bespraken en dat mevrouw Catherine Ashton oproep tot een betere aanpak van de protesten.

Ook mevrouw Brusseel is bekommerd over het gebrek aan persvrijheid in Turkije. Ze las onder andere over een inval bij de krant *Aydinlik* door een groep veiligheids- en politiemensen. Dat kan niet in een land dat wil toetreden tot de EU. Ze vraagt de ambassadeur ook daar meer informatie over. Nu is de minister van Binnenlandse Zaken Muammer Güler van plan om cybercrime aan te pakken, maar dat mag voor het lid niet leiden tot het beperken van het gebruik van de sociale media. In een democratie wordt niemand opgepakt wegens een tweet.

De rechtsstaat zou overeind staan, stelde de ambassadeur, maar waarom heeft Turkije dan geen betere relatie met de internationale pers of ngo's die de mensenrechten volgen? Als er niets te verbergen is, mag iedereen toch praten met de journalisten in de cel? Het lid weigert zich bang te laten maken voor de zogenaamde irritatie van de Turkse gemeenschap in België. Dat zou haar vrije meningsuiting aantasten. Dat ze sterke reacties kreeg op een column over Turkije zal haar niet tegenhouden er indien nodig nog te schrijven. Ook haar stemhouding over de voorstellen van resolutie zal dat niet beïnvloeden. De bewindvoer-

ders in dit land hebben steeds het beste voor met de Turkse gemeenschap, zoals ook met andere gemeenschappen in dit land, maar dat is geen argument om geen kritische vragen te stellen.

Het verbaast mevrouw Brussee dat de premier van een land dat in 1924, als een van de eerste, het stemrecht voor vrouwen invoerde, in 2013 ervoor pleit dat een vrouw minstens drie kinderen zou baren. Voorts baren de discussie over abortus en een aantal kleine veranderingen zoals de ontrading van rode lipstick voor stewardessen het lid zorgen. Kan mevrouw Oomen-Ruijten iets meer zeggen over de positie van de vrouw in Turkije?

Mevrouw *Fatma Pehlivan* vraagt aan mevrouw Oomen-Ruijten of het centrale probleem, voor zowel de EU als Turkije, niet is dat er geen einddatum aan de onderhandelingen gesteld is.

5. Antwoorden

5.1. *Antwoord van mevrouw Ria Oomen-Ruijten*

Mevrouw *Ria Oomen-Ruijten* herinnert eraan dat er voor Bulgarije en Roemenië wel einddata waren, maar dat beide landen duidelijk niet klaar waren. Die fout zal Europa niet meer maken. In 2004 was er een politiek akkoord voor toetreding van Turkije, in 2005 zijn de voorwaarden over de werkwijze geaccepteerd. Onderhandelen is een open proces, waarvan het uiteindelijke resultaat nooit vooraf bekend is. Een toetreding is meer dan onderhandelen over hoofdstukken, in essentie moet het land voldoen aan de criteria van Kopenhagen. Pas als Turkije voldoet aan de criteria, en dus, volgens de rapporteur, een totaal ander land zal zijn, zal het gevraagd worden lid te worden van de EU. Als Turkije ja zegt, wordt dat aan het Europees Parlement voorgelegd, dat zich ook duidelijk moet uitspreken. Vervolgens moeten ook de achtentwintig lidstaten toestemmen.

Het Geziparkincident is geen argument om de onderhandelingen stop te zetten. Turkije is een staat in evolutie en moet slechts gaandeweg aan de criteria van Kopenhagen voldoen. Voor mevrouw Oomen-Ruijten is het dus inderdaad nodig de onderhandelingen over justitie (hoofdstuk 23 en 24) te starten zodat de hervormingen ook daar kunnen starten. Op dat terrein is er overigens al heel wat gebeurd.

De (vrouwelijke) Turkse minister van Sociale Zaken heeft goede voorstellen: quota voor vrouwen, ze hun eigen naam laten dragen enzovoort. Dat laatste kwam er weliswaar niet door in de regering, maar het idee leefde tenminste al. Het is niet omdat er wetten zijn tegen huishoudelijk geweld, dat in het diepe Turkije de politie dergelijke klachten ernstig neemt. Bij de uitvoering van de wet stukt het wel eens. Natuurlijk volstaan de veranderingen niet, maar door Europa krijgt Turkije een leidraad om te moderniseren en dus welvarend te worden.

Als rapporteur vermeldt mevrouw Oomen-Ruijten de feiten en overlegt ze daarover met collega's en de ombudsman, dat was ook zo over de Geziparkincidenten. Volgens de Turkse vertegenwoordiger zal het rapport er heel snel zijn. Naast dat rapport is er echter een onafhankelijke commissie nodig die Justitie bewaakt. Dat staat ook in het rapport dat ze vandaag aan het parlement bezorgde.

Ondanks het tumult bij zijn aantreden, is de president nu in alle lagen van de Turkse samenleving erg gewaardeerd. Zoals gezegd zijn er ook in de AKP verschillende strekkingen. De president en de vicepremier hebben soms een andere mening dan premier Erdogan. Ook met de oppositie moeten er 'checks and balances' komen en dat gebeurt nog niet. De rechters baseren zich soms nog op de verouderde wetten. Zonder wetsaanpassingen kan de rechtspraak dus niet onafhankelijker en onpartijdiger worden.

De spreekster vermoedt dat traangas gebruikt is in de waterkanonnen, maar helemaal zeker is ze daar niet van. Dat moet blijken uit het onafhankelijke rapport van de ombudsman. De ambassadeur kan niet anders dan hier de officiële mening van de regering verwoorden. De rapporteur is onafhankelijk, maar hangt wel af van informatie van onafhankelijke instituties.

Kortom, Turkije is geëvolueerd, maar heeft nog een hele weg te gaan. Europa zou de zaken sneller willen, maar dan moet het Turkije de middelen daartoe bieden. Zo geeft de partij van de heer Chris Janssens niet thuis als het erom gaat benchmarks over de mensenrechten aan Turkije te bezorgen. Sommige leden, ook van haar eigen partij, willen geen nieuwe hoofdstukken openen. Europa moet Turkije continu bij de les houden, het land telkens op onvolkomenheden wijzen en het de waarden en normen van een democratie voorhouden. De onderhandelingen zijn in elk geval een tool voor de Turkse overheid om te moderniseren.

Ook in België worden de gouverneurs benoemd door de centrale overheid, in Nederland trouwens ook de burgemeesters. Ze begrijpt niet waarom de AKP de EVP verlaat om zich te binden aan een anti-Europese partij, maar het is niet aan haar te oordelen. Tot slot merkt ze op dat het een parlement vrij staat om een resolutie aan te nemen, maar dat de relevantie ervan niet zo groot is aangezien de incidenten in juni plaatsvonden, het Europees Parlement toen al een resolutie heeft aangenomen en voortdurend op verbeteringen blijft hameren.

5.2. *Antwoord van de heer Mehmet Hakan Olcay*

De heer *Mehmet Hakan Olcay* juicht het idee toe om een toetredingsdatum vast te stellen. Het officiële onderhandelingsproces begon dan wel in 2004, maar de associatieakkoorden, het zogenaamde Ankara-akkoord, dateren al van 1964. Turkije was een van de eerste landen die dergelijk akkoord met de EU afsloten. Vanaf 1996 heeft Turkije een douane-unie met de EU. Toen Turkije voor het eerst vroeg om toe te treden, lag de steun van het publiek rond de 75 procent. Vandaag is dat jammer genoeg gezakt tot 20 à 22 procent.

De Kopenhagencriteria zijn uiteraard heel belangrijk. De toepassing van die criteria zal in het belang van het Turkse volk zijn. Het proces heeft Turkije erg geholpen. Turkije zal de omzetting van de relevante criteria onverminderd voortzetten, wat ook het eindresultaat van de onderhandelingen zal zijn. Om het proces te versnellen, zouden zoals al gezegd nieuwe hoofdstukken aangesneden moeten worden, inzonderheid 23 en 24.

Voorts benadrukt de ambassadeur dat de Geziparkdemonstraties langer dan een maand duurden en niet alleen in Istanbul, maar ook in bijna alle andere grote Turkse steden plaatsvonden. Aanvankelijk verliep alles vreedzaam, maar na verloop van tijd mengden zich illegale organisaties, waaronder enkele marxistisch-leninistische en neonationalistische groepen, die de massa misbruikten. Het eerste protest is gestart op 1 juni en de dag nadien maakte premier Erdogan in twee speeches wel degelijk een onderscheid tussen de twee groepen. Hij erkende ook uitdrukkelijk het recht op samenkomst en protest.

De eerste dagen probeerde de politie de menigte met conventionele methoden te bedwingen. Op 1 juni om ongeveer 16 uur kreeg de politie het bevel het Taksimplein te verlaten, demonstranten en andere burgers werden toegelaten in het Gezipark. Die geste verminderde de spanning in het Taksimgebied, maar militante groepen deden een poging om naar het kantoor van de eerste minister op te trekken. Met stokken en stenen veroorzaakten ze aanzienlijke schade aan zowel publiek als privé-eigendom onderweg. De kosten van het vandalisme worden op meer dan 1 miljard US-dollar geraamd. In Ankara waren er protesten in het Güvenpark, maar ook daar waren er pogingen om regeringsgebouwen aan te vallen. Ook daar moest de politie tussenbeide komen. Op 3 juni waren er 64 gewonde burgers, één ervan in kritieke conditie, en 244 gewonde politieagenten gemeld.

Wat de vragen over de waterkanonnen betreft, zegt de ambassadeur dat hij geen chemicus is, maar enkel gouverneur Mutlu van Istanbul kan citeren: “Het water bevatte geen chemische substanties, maar was gekleurd. Daarom is het donkerder dan gewoon water.”. In de Turkse pers stond daarentegen dat vloeibaar traangas toegevoegd was aan het water.

Uiteraard ziet ook Turkije de Turkse gemeenschap in België als een vriendschapsbrug. De ambassadeur verduidelijkt dat hij niets wou insinueren. Hij wou er alleen op wijzen dat de timing van de voorstellen, zes maand na de incidenten, bij de Turkse gemeenschap mogelijk vragen zal oproepen. Ondertussen heeft Turkije al heel wat verbeteringen doorgevoerd. De boodschap is aangekomen, Turkije stond open voor de kritiek en heeft er naar geluisterd. Het gerechtelijke proces tegen de politieofficieren wordt gevoerd. Op 30 september stelde premier Erdogan een eerste democratiseringspakket voor en kondigde nieuwe pakketten aan. Het eerste pakket bevat vooreerst enkele wettelijke aanpassingen: meer politieke rechten, strengere bestraffing van haatmisdrijven en discriminatie, een betere bescherming van levensstijlen en de aanpassing van verouderde strafwetbepalingen. Inzake het recht op vereniging en demonstratie zullen er demonstratieplaatsen en routes afgesproken worden door de burgerlijke autoriteiten, in overleg met politieke partijen, vakbonden en gerelateerde instanties. De tijdsperiodes waarin gedemonstreerd mag worden, worden uitgebreid. Het is niet langer nodig dat een regeringscommissaris zich buigt over de demonstraties. De Regulerende Raad voor Samenkomsten wordt versterkt en de beslissing om demonstraties te beëindigen wordt toegekend aan de Reguleringsinstantie.

Hetzelfde pakket bevat voorts clausules over onderwijs in verschillende talen en dialecten, over een terugkeer naar de oude benaming van plaatsen en over wettelijke garanties voor de bescherming van persoonlijke gegevens. De beperkingen op het ontvangen van donaties worden geschrapt. In de publieke sector wordt de vrijheid van kledij ingesteld, de studenteneed in basisscholen afgeschaft. Het Mor Gabriel-klooster wordt teruggegeven.

Dit alles bewijst dat de eerste minister bezorgd is voor de democratie. Premier Erdogan is een conservatief en de AKP kan als de Turkse versie van de christendemocraten of eerder de ‘moslimdemocraten’ beschouwd worden. Zijn suggestie dat vrouwen drie kinderen zouden hebben, is gebaseerd op demografische consideraties. Hij wil de bevolking jong en op peil houden, maar meer dan een suggestie is het niet. De ambassadeur hoopt op alle vragen geantwoord te hebben, hij zal alle opmerkingen doorspelen aan de Turkse autoriteiten.

6. Aanvullende vragen en opmerkingen van leden en antwoord van de heer Mehmet Hakan Olcay

De heer *Peter Reekmans* heeft het rapport van de Europese ombudsman gelezen. Daarin staat enkel dat de chemische substantie volgens de media ‘vermoedelijk traangas’ was. Hij denkt dat het Europees Parlement voldoende personeel heeft voor een grondiger onderzoek. Voorts bevreemdt het hem dat de ambassadeur, die de voorstellen van resolutie gelezen heeft – hij vraagt immers om ze in te trekken – geen antwoord heeft op de voornaamste vraag. Waarom zou er aan het water kleurstof toegevoegd zijn? Dat verklaart in geen geval de brandwonden. Hij heeft de schriftelijke neerslag van de persconferentie nog eens gelezen en de gouverneur had het wel degelijk over, weliswaar onschuldige, chemische producten. Een onschuldige chemische stof kent het lid echter niet.

Bij de betogingen zijn er langs beide zijden fouten gemaakt. Sommige betogers hebben met overdreven geweld de ordediensten en de bewindvoerders uitgedaagd. De overheid kan en mag zoiets niet tolereren. De overdreven reactie van de politie kan voor de spreker ook niet, maar dat beschouwt hij als de interne Turkse keuken. Hij vindt het ook jammer dat er een proces gevoerd wordt tegen één politiecommissaris die slechts bevoegd is voor een bepaald gebied, terwijl er overal hardhandig werd opgetreden. Voor hem kwam de

opdracht duidelijk van hogerhand. Waar hij over wel valt, is dat er chemische producten in een waterkanon zijn gebruikt. Hij herhaalt dus zijn vraag: welk product is er gebruikt en om welke reden? Als de Turkse overheid daarover eerlijk is en in het parlement een resolutie uitvaardigt opdat het niet meer zou gebeuren, dan is de heer Reekmans bereid zijn voorstel van resolutie in te trekken.

De heer *Mehmet Hakan Olcay* zal zodra hij weet of en welke stof in het water vermengd was, die kennis graag delen met het parlement. Zoals al gezegd, had de Turkse pers het over vloeibaar traangas, een product dat door de politie mag worden gebruikt. Hij kan alleen de mening van de gouverneur geven en kan de schriftelijke weerslag ervan aan de heer Reekmans laten e-mailen.

De heer *Peter Reekmans* weet van een chemicus dat traangas in vloeibare vorm geen enkel effect heeft, wat hem doet vermoeden dat het niet om traangas ging. Het gaat hier niet om geruchten, de gouverneur heeft wel degelijk gezegd dat er een chemische stof toegevoegd is. De internationale gemeenschap heeft het recht te weten om welke stof het ging en waarom die gebruikt werd. Hij vraagt de ambassadeur er bij zijn regering op aan te dringen dat bekend te maken.

Frank CREYELMAN,
voorzitter

Marc HENDRICKX
Peter REEKMANS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AVBB	Algemene Vereniging van Beroepsjournalisten in België
EFJ	European Federation of Journalists
EU	Europese Unie
EVP	Europese Volkspartij
G20	Groep van 20
IFJ	International Federation of Journalists
ngo	niet-gouvernementele organisatie
VS	Verenigde Staten